

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

ERDŐ- ÉS FÖLDBIRTOKOSOK, ERDÉSZETI ÜGYEKKEK FOGLALKOZÓK
ÉS ERDŐTISZTEK SZÁMÁRA

Szerkeszti

BUND KÁROLY,

a F. J. r. l., egyesületi titkár.

1907. augusztus hó 1.

XV. FÜZET.

XLVI-ik évfolyam.

Megjelenik minden hónap 1. és 15-ik napján.

Ára egy évre, azok számára, kik az Országos Erdészeti Egyesületnek nem tagjai, 16 kor. Az egylet azon alapító tagjainak, kik legalább 300 koronát alapítottak, ingyen jár, míg azoknak, kik ezen összegnél kevesebbet alapítottak, az illető alapítványi kamat beküldése mellett, ára 6 kor. Rendes tagoknak a 16 kor. évdíj fejében szintén ingyen küldetik meg.

Az Országos Erdészeti Egyesület időközönként megjelenő közérdekű kiadványai (népszerű erdészeti ismeretek tára stb.), valamint a hirdetések (állandó melléklet) és az időközönként a laphoz fűzött, műnyomópapíron készült képek az előfizetési ár fejében a lappal *ingyen* küldetnek meg.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, V., Alkotmány-utca 6. szám.

(Telefon: 37—22)

a lapnak legkésőbb minden hónap 5. és 20. napjáig a t. egyesületi tagok vagy előfizetők kezeihez kell jutni. Ellenkező esetben posta-jegygyel „reclamatto” teendő.

“Pátria” irodalmi vállalat és nyomdai r.-t. nyomása Budapest, Üllői-ut 25.

Munkatársaink tájékozásául! Az „Erdészeti Lapok” közleményeik körébe fogadják az erdőgazdaság összes ágainak művelésére és ismertetésére szolgáló értekezéseket s a gazdálkodás gyakorlati alkalmazására vonatkozó bármilyen tudósításokat, valamint felvesszük az erdészetet közelről érdeklő s azzal mintegy rokoni kötelekben lévő vadászati ügyeket is.

Írói tiszteletdíj: Egy nyomtatott ivnyi eredeti értekezésért, mely a szerkesztőség részéről átdolgozást nem igényel 40—48 K., ha az átdolgozást igényel, avagy idegen nyelvből eszközölt szabatos fordításért 24—40 K., oly fordításért, mely átdolgozást igényel 16—24 K.

Munkatársaink tiszteletdíját a szerkesztőség az év végével küldi meg, kívánatra azonban előbb is.

Kérjük munkatársainkat, hogy dolgozataikat csak egyes féllevekre, s ilyeneken is csak az egyik oldalra, törött alakban írják. A cikkekhez tartozó rajzokat sima, fehér papíron, lehetőleg kétszer olyan nagyságban kell készíteni, mint a milyen nagyságban azokat a szerző a lapba felvéteni kívánja. Ugyanilyen mértékben nagyítva kell a rajzhoz tartozó felírásokat, betűket s egyéb jelzéseket is alkalmazni. Tiszta és szép másolatokat csak hasonlóan kidolgozott eredeti után lehet várni. *Kéziratok nem küldetnek vissza.*

Az Erdészeti Lapokban megjelenő közleményekről a szerkesztőség a nyomdai költségek megtérítése esetén *különlenyomatokat* is készíttet a szerzők számára. A nyomdai költség (füzve, de boríték nélkül) 30 példány után 16 oldalas ivenként 7 K., 50 példány után 8, 100 példány után 10 K.

Borítékkal ellátva, a különlenyomatok előállítására 30 példánynál 3 K. 60 fill., 50 példánynál 4 K.-val, 100 példánynál 5 K.-val többre kerül.

EGYESÜLETI HIRDETÉSEK.

Figyelmeztetés. Az egyesületi kiadványokból az egyesületi tagok *csak egy példányt* szerezhetvén meg *kedvezményes áron*, több példány megrendelése esetében a többi példány után a nem tagok számára megállapított ár küldendő be.

Az Országos Erdészeti Egyesületnél (Bpest, V., Alkotmány-utca 6. sz.) a következő művek rendelhetők meg:

ERDÉSZETI LAPOK. Az Országos Erdészeti Egyesület közlönye. Szerkeszti *Bund Károly*. Előfizetési ára 1 évre 16 korona. Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Mutatványszámok ingyenesen. Régi évfolyamok mérsékelt áron.

AZ ERDÉSZETI ZSEBNAPTÁR 1907. ÉVI (XXVI.) ÉVFOLYAMA. Ara egyesületi tagoknak 2 K., másoknak 3 K. Árát legcélszerűbb *45 f. postaköltséggel együtt előre beküldeni*, mert az utánvét aránytalanul drágítja a postaköltséget.

AZ ERDŐÖR vagy AZ ERDÉSZET ALAPVONALAI KÉRDÉSEKBEK ÉS FELELETEKBEN. Irta: Bedő Albert. VIII. kiadás, 1902. Ára 6 K. 6 kor. 55 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve és ajánlva küldetik.

AZ ERDŐRENDEZÉSTAN KÉZIKÖNYVE. Irta: bölcsházai Belházy Emil. I. rész. Ára tagoknak 6 K., nem tagoknak 10 K.

ERDÉSZETI NOVÉNYTAN. Irta: Fekete Lajos és Mágócsi-Dietz Sándor. I. kötet. Általános növénytan. Teljesen elfogyott. — II. kötet: Növényrendszertan. Részletes növénytan. Növényföldrajz. Ára tagoknak 12 K., nem tagoknak 18 K.

A TOLGY ÉS TENYÉSZTÉSE. Irta: Fekete Lajos. Ára tagoknak és könyvkereskedőknek 4 K., másoknak 6 K. Kapható a szerzőnél is Selmeczbányán.

ERDEI FACSEMETÉK NEVELÉSE. Irta: Tomcsányi Gusztáv. Ára tagoknak 3 K., nem tagoknak 4 K.; 4 K. 45 fill. előzetes beküldése esetén bérmentve küldetik.

AUGUSZTUS 1.

ERDÉSZETI LAPOK

XLVI. ÉVF.

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

KÖZLÖNYE

15. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☼ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében, ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes árért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-utca 6. sz., II. em.

~ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének. ~

(Telefon: 37—22.)

Az ákáczcsemeték megnyesegetése.

Irta: Kallivoda Andor.

A teljes nagyságukban vagy csak félig lecsonkitva elültetett ákáczcsemetéket a tavaszi ültetés után azonnal, az őszi ültetés után pedig kora tavasszal, még a nedvkeringés megindulása előtt a talaj színe felett 5—10 cm magasságban külön e célra szerkesztett rudas ollókkal töre metszetjük, lecsonkitjuk.

Az ákáczcsemeték ezután nagyritkán egy, legtöbbször sok rügyből kifakadnak és kedvező időjárással vidor fejlődésnek indulnak.

A hajtáscsoportból a legtöbb esetben a legerősebb hajtás csakhamar átveszi a vezérszerepet, de azért a többi hajtás is tovább fejlődik, sőt 1—2 év alatt hatalmasan megerősödik. Ezen jelenségnek az erdőtenyésztő kezdetben örövend és vele azon reményben, hogy a hatalmas mellékshajtások a talajt mihamarább teljesen befödik és az első záródásra hamarosan eltűnnek, nem igen törődik. Csakhogy ez nem következik be!

A fiatal ákáczültetés az első három évben inkább a magasba tör, de a koronakiképzést még nem kezdi meg. Az alsó mellékshajtások így bőségesen jutnak napfényhez és levegőhöz, hatalmasan

kifejlődnek, úgy hogy kétéves korban a közepes és jó termőhelyeken a talajt már jól befedik, csupán a gyengébb termőhelyeken marad az födetlenül. Ezen záródás tehát lent a talaj színén az alsó oldalágaktól, nem pedig a koronától származik, úgy hogy a 2—3 éves ilyen ültetés egyedei bokorszerű kinézéssel bírnak. A záródás bekövetkeztével várjuk a jobb és erőteljesebb termőhelyeken az alsó hajtások elhalását, — de hiába, úgy, hogy kénytelenek vagyunk a 4—5 éves fiatalost ezen oldalhajtásoktól mesterséges uton megszabadítani.

Ezen oldalhajtások a talaj felett 5—10 cm magasságban erednek és 4—5 éves korukig annyira megerősödnek, hogy a talajból kinőtteknek látszanak. A tisztítást végző munkás ezen oldalhajtásokhoz, hogy őket szabályosan, simára lemetszhesse, semmiképpen sem fér hozzá, tehát vagy araszos csonkokat hagy meg, vagy lehasogatja őket a főtörzs egy részével, tehát nagy fáradsággal és több-kevesebb sérüléssel távolítja el azokat. Ezen munkát a termelt rőzsefa fele vagy kétharmadrésze ellenében szokott kiadni, elképzelhető, kivált a munkásnép jelenleg uralkodó hangulata és felfogása mellett, hogy a fák milyen kiméletben részesülnek, amikor a munkás érdeke az, hogy minél rövidebb idővel és kevés munkával mentől több rőzsét termeljen.

Ha elgondoljuk, hogy 8—10 cm-nyi törzsrészről 4—5 db 2—3 cm vastag oldalágat kell eltávolítanunk, pedig a 7—8 db sem igen ritka, még a legideálisabb meggyesést feltételezve is, az eredmény az, hogy a törzs alsó része köröskörül nyílt sebekkel van borítva, amelyek majdnem egymást érik.

Ezen művelet végrehajtása után mondhatom, hogy a fiatal ültetés rettenetesen néz ki, már távolról csak úgy fehéredik a tengersok sebhely; néhol pedig meredeznek a 4—5 ujjnyi, sőt arasznyi csonkok.

A szabadkai legidősebb, újabb keletű erdősitések már 10 évesek, tehát ezen tisztogatás óta 6—7 év telt el, de ezen művelet nyomai — éppen a legjobb termőhelyeken — még mai nap is láthatók. Némely egyedek örökre nyomorékai maradnának, de ezek rendszerint már az első áterdőtés alkalmával el lesznek távolítva vagy teljesen töre metszetvén, ép új hajtást teremnek, mely egy-két év alatt eléri növekvésben a többit.

Az első ily tisztítást követő évben, a fent vázolt észlelet hatása alatt kísérletképpen 1 kat. hold jobb termőhelyen létesített ültetés nem lett megtisztítva, csupán a természetre bízva, teljesen magára hagyva áll a 9 éves ültetés. Daczára annak, hogy a kísérleti terület jó termőhelyen áll, a természetes fejlődés és tisztulás eredménye nem kielégítő.

A legtöbb egyed megtisztul ugyan a sok hajtástól, de igen gyakori a kétágu (nem villás), de előfordul még a háromágu törzsalakulás is. Az egyáguvá fejlődött egyedek legnagyobb részén az első hajtások jó része még mindig él s ugylátszik, hogy teljesen magára hagyva még huzamos ideig életben marad, a törzs ezen legértékesebb részének rovására, főleg a közepes és a gyengébb termőhelyeken, ahol a záródás sohasem tökéletes.

Ezen körülmények a gazdaság főczélját: a szép, hengerded szerszámfanevelést felette kedvezőtlenül befolyásolván, az 1900-ik évben kicsinyben kísérletet tettem az ősszel ültetett, tavasszal töre metszett ákáczcsemetéknek a kifakadás után 4—5 hétre való megnyesegetésével. Ezen művelet egyszerű kerti ollóval és jó éles zseb- vagy kaszakéssel történik, még pedig úgy, hogy a csonkolt csemete a legerőteljesebb hajtás felett újból lemetszetik, a felesleges hajtások valamennyien töben lemetszetnek, vagy ha még elég gyengék, úgy csak körömmel lesznek elcsipegetve.

Azon esetben, ha a legfelső hajtás lenne a legerősebb, akkor az hagyandó meg, de a felette kiálló csonkocska lehetőleg lemeteszendő, hogy a beforradás minél gyorsabb és minél tökéletesebb legyen. Igen czélszerű még az is, ha a legalsó hajtás felett levágjuk a csonkot a felesleges hajtásokkal együtt. Ezen eljárás egy olló-vágásra egyszerűsíti az egész műveletet, de mivel a legalsó hajtás ritkán oly fejlett mint a középsők, némileg szó fér hozzá, ámbár maga maradván, csakhamar erőteljesen kezd fejlődni. Az eredmény meglepő volt. Lombhullás idejére a csonkok beforrása tökéletes, úgy hogy a forradásnak már a második lombhullás után nyoma sem látszik, bár a legfelső hajtásból keletkezett legyen is a fiatal fa.

Az egyedek törzsecskéje 50—80 cm magasságig tiszta, gömbölyű, fényes, sötét, barnászöld és hatalmas tüskézettel van felfegyverezve. A duslombu szépen fejlődő kis koronákat a törzs alig bírja s némely kiemelkedő buja fejlődésű példányt az itten

örökösen uralkodó szél nem ritkán meghasogatja. Az egész ültetés olyan habitussal bír, mintha csupa magról kelt egyedből állana.

A növekvés kitűnő, úgy hogy a jó termőhelyen álló és kitűnő ápolásban (kapálás) részesült egyedek kissé kedvező időjárás mellett az első lombhullás bekövetkeztéig könnyen eléri a 200—250 cm magasságot és a 3—4 cm-nyi földszin feletti átmérőt. Átlag 150 cm magasság és 2 cm vastagság biztosan megállapítható.

Az 1902. év óta az összes ujonnan ültetett mesterséges erdősitést (évenként 350—400 k. hold) a fent vázolt eljárás szerint nyesegetjük vagy mint a pusztai magyarság mondja, „egyedöljük”.

A végrehajtott próbák alapján ezen munka is szakmányba adatik ki, k. holdankint két (2) koronájával, úgy azonban, hogy a vállalkozó köteles ezen díj fejében még a körülbelül ugyanakkora területű második éves ültetésben a pótlásként elültetett egyéves csemetéket — ott, ahol a pótlás tömegesebb volt — szintén megnyesegetni. Ezen munkánál a lányok válnak be legjobban, könnyű kezük és hajlékonyságuk folytán.

Ezen eljárásnak csak egyetlen hátránya van, ugyanis a nyul a kövér, simahéju csemetéket nagy előszeretettel rágja, kivált nagy havak idején, ezen eljárás folytán pedig kissé kedvező körülmények mellett minden egyed sima héjuvá válik.

Az elmúlt télen a vadban dusabb erdőrészekben a jobb termőhelyeken nőtt egyéves ültetéseket a nyul annyira megrágta, hogy hóolvadás után fehéredett az egész táj s e jobb termőhelyeken a múlt évi hajtások 70%-át újból töre kellett metszeni.

Ezen mivelet költsége is elég jelentéktelen, k. holdankint két korona, 30 éves vágásfordulónál 3%-kal számítva is csak 4 K 85 f.-t tesz ki utóértékben. Ezen összeget, a szerszámfára alkalmas törzseknek minél nagyobb számban való nevelése céljából, bátran ki lehet adni Szabadkán, mert az ákáczszerszámfát 2 m hossz és 10 cm vastagságtól (kéreggel együtt mérve) az erdei rakodón, a vasuttol homokban 7 km-nyire, m^3 -kint jelenleg is harmincz (30) koronájával fizetik. Két év óta az itteni erdősitéseknél használt összes fanemek csemetéi, egymint: ákác, magas kőris, amerikai fehér kőris, mezei szil, nyír, jegenyenyár, fehérnyár, kanadai nyár, caspi fűz, törékeny fűzcsemeték, a kocsányos tölgy, cser és feketefenyő kivételével a töre metszést követőleg mind meg lesznek

nyesegetve, valamennyinél jó, de az amerikai kőrisnél kiváló eredményyel.

Ezen egyszerű és olcsó eljárást melegen ajánlom az erdőtenyésztőknek az összes csonkolható fanemeknél; az ákác fiatalos helyes felnevelésénél pedig mellőzhetetlennek tartom. Hiszem is erősen, hogy az, aki megkísérli, az eredmény után soha többé el nem hagyja.

Pécs erdészetének multjából.

Irta: *Cserkúti.*

— A „Pécsi Napló” f. é. június 23-iki számából. —

A török 143 éves pécsi uralmának megszűnése után, 1686-tól fogva Pécs város, mint a király kincstárának birtoka, a m. kir. udvari kamara adminisztrációja alatt állott s lakóai ezen időben szabadon gyakorolták a faizást az itteni erdőségben, a melyből saját házi szükségletükre tüzelő- és épületfát hordhattak maguknak.

1703-ban kiadta I. Lipót király azon diplomáját, melylyel a pécsi egyházi javadalmat újból szabályozta. Ebben megállapítván a javadalmas földesuri joga Pécs fölött, a város a püspök hatalma és feudális joghatósága alá került s ezt a várossal szemben a püsp. prefektus (jósággkormányzó) képviselte, ki azóta a városnak közvetlen főlebbvalója volt.

Mihelyt azonban a püspök földesuri jogait érvényesíteni kezdte és követelte, hogy aki az erdőből fát akar vinni, az erre minden egyes esetben előzőleg a prefekturán engedélyt kérjen és czédulát váltson, azonnal meggyült a baja a várossal, mely régi kiváltságaira hivatkozva, az új rendnek a legerélyesebben ellentállott és a város lakóinak jobbágyi minőségét a leghatározottabban tagadta.

1712 június 30-án a tanács tíz panaszpontot terjesztett a püspök elé s a 10-ikben azt mondja: A faizást és vadászatot az erdőben, mely mindkét jog Pécs szerencsés visszahódítása óta megengedett volt, a püsp. prefektus szigorú büntetés terhe alatt megtiltja, a polgároktól már a városnál elveszik a fegyvert, pedig sokszor csak gyakorlat végett tesznek egy-egy lövést, hogy szükség esetén az ellenséggel szemben védekezhessenek, miután a város az ellenségnek mintegy torkában fekszik és bármely napon veszélynek lehet kitéve.